

ROBIS

– Devyniasdešimt aštuoni... devyniasdešimt devyni... šimtas.

Glorija nuleido savo putlią rankutę nuo akių ir akimirką stovėjo, raukydama nosį ir markstydamasi nuo saulės. Tada, dairydamosi į visas puses, keliais atsargiais žingsneliais atsitraukė nuo medžio, prie kurio buvo prisišliejusi.

Ji ištiesė kaklą, bandydama įvertinti, kokias galimybes siūlo krūmų guotas dešinėje, paskui paėjo dar toliau, norėdama geriau įsižiūrėti į tamsų atvašyną. Kurtinančią tylą trikdė tik nepaliojamas vabzdžių dūzgimas ir pro tarpiais sučirškiantis paukštis, nebijantis vidurdienio saulėkaitos.

Glorija patempė lūpą ir tarė:

– Galiu lažintis, kad jis grįžo namo, nors milijoną kartų esu sakiusi, kad taip nesąžininga.

Griežtai suspaudusi lūpytes ir suraukusi kaktą, ji ryžtingai leidosi link dviaukščio namo kiemo gale.

Kai už nugaros pasigirdo šlamesys ir pažįstamas ritmingas metalinių Robio kojų dunksėjimas, buvo per vėlu. Ji staigiai apsigrėžė, bet tik tam, kad pamatytų, kaip jos draugas pergalingai pasirodo iš slėptuvės ir visu greičiu skuta prie medžio.

Nusiminusi Glorija šūktelėjo:

– Robi, palauk! Taip nedora, Robi! Žadėjai nebėgti, kol tavęs nesurasiau.

Jos kojelėms nebuvo jokių šansų prieš ilgus Robio šuolius. Bet tada, likus dešimčiai pėdų iki tikslo, Robio žingsniai staiga beviltiškai sulėtėjo, ir Glorija, sukaupusi visas jėgas ir uždususi, nuskuodė pro jį, kad pirma paliestų medžio žievę.

Švytėdama ji atsisuko į ištikimąjį Robį ir už jo pasiaukojimą be jokio dėkingumo apdovanojo jį negailestinga pašaipa dėl negebėjimo bėgioti.

– Robis nemoka bėgti! – sušuko ji iš visų aštuonmetės plaučių. – Galiu bet kada jį aplenkti, galiu bet kada jį įveikti, – skandavo spigiu ritmu.

Robis, suprantama, neatsiliepė. Bent jau balsu. Jis apsimetė bėgęs ir pamažu ėmė tolti, o Glorija puolė jį vytis, sukti ratus, beviltiškai mojuodama išskėstomis rankomis.

– Robi, – suspiegė ji, – sustok!

Iš dūstančios krūtinės pliūpsniais veržėsi juokas... kai jis staiga apsisuko, čiupo ją į glėbį ir ėmė taip sukti, kad akimirka pasaulis apsvirtė aukštyn kojomis: žydra tuštuma apačioje, o link jos iš viršaus žemyn tiesiasi medžių žalybė. Tada ji vėl atsidūrė žolėje, prigludusi Robiui priekojos ir su kietu metaliniu jo pirštu delne.

Po valandėlės atgavusi kvapą ir mėgdžiodama motinos judesį, ji glostėsi pasišiaušusius plaukus ir sukiojosi tikrindama, ar nesuplyšo suknelė.

Delnu pliaukštelėjo Robiui.

– Blogas berniukas! Prilupsiu tave!

Kai išsigandęs Robis užsidengė rankomis veidą, jai teko pridurti:

– Ne, Robi, nelupsiu. Bet dabar mano eilė slėptis, kadangi tavo kojos ilgesnės ir tu buvai žadėjęs nebėgti, kol tavęs nerasiu.

Robis linktelėjo galva – mažu gretasieniu suapvalintais kampais ir briaunomis, trumpa lanksčia sankaba pritvirtintu prie kur kas didesnio gretasienio, atstojančio liemenį, – ir paklusniai pasisuko veidu į medį. Plona metalinė plokštelė nusileido ant švytinčių jo akių, o iš kūno vidaus sklido lygus, skardus tiksėjimas.

– Dabar nedirščiok... ir nepraleisk nė vieno skaičiaus, – perspėjo Glorija, skubėdama slėptis.

Monotoniškai tikėjo sekundė po sekundės. Ties šimtaja, akių vokai prasivėrė, ir raudonai žėrinčios Robio akys nužvelgė aplinką. Akimirksnį jos stabtelėjo ties languoto audeklo skiaute, kyšančia iš už akmens. Žengęs porą žingsnių priekin įsitikino, jog už akmens tikrai atsitūpusi Glorija.

Pamažiukais, visą laiką taip, kad medis būtų tarp jo ir Glorijos, jis slinko prie slėptuvės, o kai Glorija jau matėsi visa ir nebegalėjo tikėtis esanti nematoma, jis ištiesė vieną ranką link jos, o kita taip pliaukštelėjo sau į koją, kad net suskambėjo. Glorija nepatenkinta atsistojo.

– Tu slapta žiūrėjai! – pareiškė ji, nors buvo visiškai neteisi. – Be to, slėpynės man jau nusibodo. Noriu jodinėti.

Tačiau Robį neteisingi kaltinimai užgavo, tad jis atsargiai atsisėdo ir lėtai papurtė galvą.

Glorija iškart pakeitė balso toną į švelnią vilionę:

– Eik sau, Robi. Aš tik juokavau apie sukčiavimą. Pa-nešiok mane.

Bet Robį perkalbėti nebuvo taip jau lengva. Jis tik spoksojo į dangų ir dar smarkiau purtė galvą.

– Prašau, Robi, prašau, leisk man pajodinėti.

Ji apkabino jį rausvomis rankelėmis ir tvirtai suspaudė. Bet, nuotaikai akimirksniu persimainius, pasitraukė į šalį.

– Jeigu ne, verksiu. – Ir ruošdamasi tą daryti negražiai susiraukė.

Kietaširdis Robis, nekreipdamas dėmesio į tą pasibaisėtiną grasinimą, trečią kartą papurtė galvą. Glorija suprato, kad reikia lošti koziriu.

– Jeigu ne, – karštai tarė ji, – daugiau tau nepasakosiu istorijų, viskas. Nė vienos...

Tokiam ultimatumui Robis pasidavė staiga ir be jokių išlygų. Ėmė linksėti galva taip energingai, kad net jo kaklo metalas sudūzgė. Jis atsargiai pakėlė mergaitę ir pasisodino ant plačių plokščių pečių.

Grasinančios Glorijos ašaros kaipmat išgaravo, ir ji džiugiai sukrykštė. Metalinė Robio oda, kurios pastovią septyniasdešimties laipsnių temperatūrą* palaikė aukštos varžos ritės viduje, buvo maloni sėdėti, o skardus, ritmingas jos užkulnių dunksėjimas jam į krūtinę tiesiog svai-gino.

– Tu sklandytuvus, Robi, didelis, sidabrinis sklandytuvus. Ištiesk rankas į šalis... tai būtina, Robi, jeigu nori būti sklandytuvus.

Logika neginčijama. Robio rankos buvo oro sroves gaudantys sparnai, o jis pats – sidabrinis sklandytuvus.

Glorija pasuko Robio galvą ir pasviro į dešinę, šis padarė staigų posūkį. Glorija burzgė „Br-r-r“ kaip sklandytuvo variklis, o paskui mėgdžiojo ginklus, kurie aidėjo „Bu-u-m“ ir „Š-š-iuch“. Piratai neatsiliko, teko pasinaudoti laivo patrankomis. Piratai krito kaip musės.

* 21,11 °C. (Čia ir toliau – red. past.)

– Numušiau dar vieną... dar du! – sušuko ji, o tada iškilmingai paragino: – Greičiau, bičiuliai – mums baigiasi šoviniai.

Ji narsiai atsišaudė per petį, o Robis buvo bukanosis kosminis laivas, skriejantis Visatoje maksimaliu pagreičiu.

Jis perbėgo visą lauką iki pat smilgų kuokšto kitoje pusėje ir ten sustojo taip staiga, jog raudonskruostė jojikė net suspigo, o tada nuleido ją į minkštą žalią kilimą.

Glorija, gaudydama orą, į tarpą vis sušnibždėdavo:

– Tai buvo puiku!

Robis palaukė, kol ji atgaus kvapą, ir švelniai timptelėjo ją už plaukų.

– Tu ko nors nori? – paklausė Glorija, su nuostaba išplėtusi akis, tačiau milžiniškos „auklės“ tai nė trupučio neišmušė iš vėžių, ir jis timptelėjo sruogą dar kartą.

– Aha, žinau. Nori išgirsti istoriją.

Robis ėmė linksėti.

– Kurią?

Robis pirštu ore nubrėžė puslankį.

Mergaitei tai nepatiko ir ji išrėžė:

– Vėl? „Pelenę“ jau sekiau milijoną kartų. Kaip tau nenusibodo? Tai mažiems vaikams.

Dar vienas puslankis.

– Na, gerai. – Glorija įsitaisė patogiau, galvoje pasitikrino pasakos smulkmenas (sykiu su keliais savais priedais) ir pradėjo. – Pasiruošęs? Taigi... gyveno kartą graži mergaitė vardu Ela. Ji turėjo žiauriai piktą pamotę ir dvi bjaurias, labai piktas įseseres...

Glorija beveik pasiekė pasakos kulminaciją: laikrodis mušė vidurnaktį, viskas strimgalviais grįžo į skurdų ankstesnį

būvį, Robis švytinčiomis akimis suakmenėjęs klausėsi, – o tada ją staiga nutraukė šūksnis.

– Glorija!

Moteris plonu balsu šaukė jau ne pirmą kartą, nervingas tonas išdavė, kad paprastą nekantrumą ima pergalėti baimė.

– Mama kviečia, – tarė Glorija, akivaizdžiai nepatenkinta. – Geriau nešk mane namo, Robi.

Robis uoliai pakluso, ir tai rodė, jog jis puikiai suprato, kad poniai Veston geriausia nesipriešinti jokiomis aplinkybėmis. Glorijos tėvas, draugiškas ir supratingas žmogus, namie būdavo retai, išskyrus sekmadienius – kaip tyčia šiandien. O Glorijos motina Robiui kėlė baimę, ir jam visada norėjosi dingti jai iš akių.

Vos tik juodu pakilo virš smilgų priedangos, ponias Veston juos pamatė ir grįžo vidun.

– Glorija, užkimau tave šaukdama, – rūsčiai pasakė ji. – Kur tu buvai?

– Su Robiu, – virpančiu balsu atsiliepė Glorija. – Sekiau jam „Pelenę“ ir pamiršau apie vakarienę.

– Hm, keista, kad ir Robis pamiršo. – Tada, tarsi prisiminusi, kad robotas čia, pasisuko į jį. – Gali eiti, Robi. Dabar tu jai nereikalingas, – o paskui piktai: – Ir nedirsk grįžti, kol tavęs nepašauksiu.

Robis pasisuko eiti, tačiau sudvejojo, Glorijai karštai jį užsistojus:

– Palauk, mama, leisk jam pasilikti. Nebaigiau jam sekti „Pelenės“. Pažadėjau papasakoti, bet nebaigiau.

– Glorija!

– Tikrai, garbės žodis, mama, jis netrukdytų, tu net neįsijei, kad jis čia. Jis gali tyliai sėdėti kėdėje kambario kampe... Noriu pasakyti, kad jis nieko *nedarys*. Ar ne, Robi?

Šitaip paskatintas, Robis linktelėjo sunkia galva.

– Glorija, jeigu tučtuojau nesiliausi, nematysi Robio visą savaitę.

Mergaitė nuleido akis ir pratarė:

– Gerai! Bet „Pelenė“ yra jo mėgstamiausia pasaka, ir aš jos nebaigiau... o jam ji taip patinka.

Robotas liūdnam išėjo, o Glorija užgniaužė iš krūtinės besiveržiančią raudą.

Džordžas Vestonas jautėsi laimingas. Jis mėgo taip jaustis sekmadienio popietėmis. Skani, gausi vakarienė pilve; minkšta išsėdėta sofa, ant kurios patogų išsitiesti; laikraščio „Times“ numeris; kojos apautos šliurėmis, o krūtinė plika – kas gali būti maloniau?

Todėl įėjus žmonai jis nenudžiugo. Po dešimties santuokos metų jis vis dar neįgijo pakankamai proto liautis ją mylėjęs, ir, be jokių abejonių, jam visada patiko ją matyti, tačiau sekmadienio popietės po vakarienės jam buvo šventos, o tikro poilsio idealas – kokias dvi ar tris valandas pabūti visiškoje vienatvėje. Todėl jis įsmeigė akis į naujausius pranešimus apie Lefebro ir Jošidos ekspediciją į Marsą (šįkart turėjo būti kylama iš Mėnulio bazės, ir tai greičiausiai pavyks) ir apsimetė jos nematantis.

Ponia Veston kantriai palūkėjo kelias minutes, tada dar porą jau nekantriai ir galiausiai prabilo:

– Džordžai!

– Hm?

– Džordžai, sakau! Gali padėti laikraštį ir pažvelgti į mane?

Laikraštis nušiuogždėjo ant grindų, ir pavargęs Vestono veidas atsigręžė į žmoną.

– Ką, brangioji?

– Pats žinai ką, Džordžai. Tai Glorija ir ta siaubinga mašina.

– Kokia siaubinga mašina?

– Tik neapsimesk, kad nesupranti, apie ką kalbu. Tas robotas, kurį Glorija vadina Robiu. Jis neatstoja nuo jos nė akimirką.

– Tiesą sakant, kodėl turėtų? Jis ir turi neatstoti. Be to, jis visai ne siaubinga mašina. Po velnių, tai geriausias robotas, kokį galima gauti už pinigų, ir, pasakysiu, jis man kainavo pusę metinių pajamų. Bet jis to vertas – nepalyginamai protingesnis už pusę mano įstaigos darbuotojų.

Jis pabandė vėl pasiekti laikraštį, tačiau žmona buvo vikresnė ir pačiupo jį pirma.

– Tu manęs neklausai, Džordžai. Savo dukters nepatikėsiu mašinai – ir man nerūpi, kad ji protinga. Ji neturi sielos, ir niekas nežino, kas dedasi jos galvoje. Vaikai nesutverti tam, kad juos prižiūrėtų metalo gabalas.

Vestonas susiraukė ir paklausė:

– Kada spėjai tai sugalvoti? Jis prižiūri Gloriją jau dvejus metus, ir aš nemačiau, kad iki šiol tave tai būtų bent kiek jaudinę.

– Iš pradžių buvo kitaip. Tai buvo naujovė, palengvėjo mano našta, be to, buvo madinga. Bet dabar nežinau. Kaimynai...

– Kuo čia dėti kaimynai? Žiūrėk. Robotu galima pasitikėti kur kas labiau negu gyva aukle. Robis sukonstruotas tik vienam tikslui – draugauti su mažais vaikais. Visas jo „mentalitetas“ sukurtas tik tam. Jis nemoka būti nejautrus, neištikimas ir nemylėti. Tai būtent tam pagaminta mašina. Ko nepasakysi apie žmones.

– Bet juk kas nors gali atsitikti. Kas nors... kas nors... – Ponia Veston neturėjo nuovokos, kas yra robotų viduje. –

Koks nors sraigtelis gali atsipalaiduoti, ir tas pasibaisėtinai daiktas pasius, ir... ir...

Ji neįstengė susikaupti ir užbaigti tokios akivaizdžios savo minties.

– Nesąmonė, – nevalingai virptelėjęs nervingai atsiliepė Vestonas. – Tikras absurdas. Kai pirkome Robį, mudu daug šnekėjome apie Pirmąjį robotechnikos principą. Tu žinai, kad robotas negali kenkti žmogui. Kad dar prieš atsitinkant kam nors tokio, kas pažeistų Pirmąjį principą, robotas visiškai išsijungs. Kitaip neįmanoma matematiškai. Be to, dukart per metus pas mus lankosi „JAV robotų“ inžinierius ir nuodugniai patikrina vargšę mašiną. Tikimybė, kad kas nors atsitiks Robiui, ne didesnė, negu kad išprotėtume mudu su tavimi... iš tiesų kur kas mažesnė. Be to, ir kaip atimtum jį iš Glorijos?

Jis dar kartą pabandė pasiekti laikraštį, tačiau žmona piktai nusviedė jį į kitą kambarį.

– Apie tai ir kalbu, Džordžai! Ji atsisako žaisti su kuo nors kitu. Aplink pilna berniukų ir mergaičių, su kuriais Glorijai reiktų draugauti, bet ji nedraugauja. Nė iš tolo neina prie jų, jeigu jos nepriverti. Netinkamas augimas mergaitei. Juk tu nori, kad ji būtų normali, ar ne? Nori, kad ji užimtų deramą vietą visuomenėje.

– Tu bijai ir savo šešėlio, Greise. Įsivaizduok, kad Robis tik šuo. Esu matęs šimtus vaikų, kuriems jų šuo brangesnis už tėvą.

– Šuo kas kita, Džordžai. *Privalome* atsikratyti to siaubingo daikto. Gali parduoti jį atgal bendrovei. Aš pasidomėjau. Galima.

– Tu *pasidomėjai*? Klausyk, Greise, nesikraustykime iš proto. Turėsime robotą, kol Glorija paūgės, ir aš nenoriu daugiau apie tai kalbėti.

O tada įsižeidęs paliko kambarį.

Po dviejų dienų ponia Veston pasitiko sutuoktinį prie durų.

– Turi išklaudyti, Džordžai. Gyvenvietėje kyla nerimas.

– Dėl ko? – pasidomėjo Vestonas, o tada įslinko į vonios kambarį ir iš čiaupo paleido vandenį, kad negirdėtų atsakymo.

Ponia Veston laukė.

– Dėl Robio, – tarė ji.

Vestonas išėjo iš vonios su rankšluosčiu rankose, raudonu veidu ir piktas.

– Ką čia šneki?

– O, tai sukapsėjo lašas po lašo. Bandžiau nekreipti dėmesio, bet daugiau nesiruošiu užsimerkti. Daugumai gyventojų Robis atrodo pavojingas. Vaikams vakarais draudžiama prisiartinti prie mūsų namų.

– Bet mes juk patikime savo vaiką tam daiktui.

– Deja, žmonės apie šiuos dalykus nemąsto blaiviai.

– Tada tegu prasmenga skradžiai žemės.

– Toks atsakymas problemos neišsprendžia. Vaikštau apsipirkti. Matau jus kasdien. O dėl robotų, tai mieste šiomis dienomis dar blogiau. Niujorkas ką tik patvirtino įstatymą, draudžiantį robotams nuo saulėlydžio iki saulėtekio pasirodyti gatvėje.

– Gerai, bet jie juk negali uždrausti mums laikyti robotą namie. Greise, čia vienas iš tavo kryžiaus žygių. Matau kiaurai. Bet nevark. Atsakymas tebėra „ne“! Robis pasilieka.

Tačiau jis žmoną vis dar mylėjo, ir, blogiausia, ji tai žinojo. Pagaliau Džordžas Vestonas tebuvo vyras – vargšelis – ir jo žmona griebėsi visų įmanomų priemonių, kurių ne-

rangi, bet daug skrupulingesnė lytis pagrįstai, bet tuščiai, išmoko bijoti.

Kitą savaitę kokius dešimt kartų jis rėkė: „Robis pasilieka, ir daugiau jokių kalbų!“, ir kiekvieną kartą riksmas darėsi tylesnis, palydimas vis garsesne beviltiška aimana.

Pagaliau atėjo diena, kai Vestonas visas kaltas priėjo prie dukros ir pasiūlė aplankyti „gražų“ regbalsio spektaklį miestelyje.

Glorija, džiugiai suplojusi delnais, paklausė:

– Ar gali Robis eiti kartu?

– Ne, mieloji, – atsakė jis ir šyptelėjo, – robotų į regbalsį neįleidžia... bet grįžusi galėsi jam papasakoti, – paskutinius žodžius jis išmikčiojo nusukęs akis.

Glorija iš miestelio grįžo kunkuliuodama džiaugsmu, kadangi regbalsis tikrai buvo nuostabus reginys.

Ji palaukė, kol tėvas įvairuos reaktyvinį automobilį į požeminį garažą.

– Robis turi apie tai išgirsti, tėti. Jam viskas labai patiktų. Ypač ta vieta, kur Frensis Frenas traukiasi taaaip tyliai, tada atsimuša į žmoginius leopardus ir turi bėgti. – Ji nusijuokė. – Tėti, ar Mėnulyje tikrai gyvena žmoginiai leopardai?

– Greičiausiai ne, – išsiblaškęs atsiliepė Vestonas. – Tai tik kvailas prasimanymas.

Jis nebepajėgė vilkinti laiko mašinoje. Kas bus, tas bus.

Glorija nuskuodė per pievelę šaukdama:

– Robi! Robi!

Ją sustabdė vaizdas: verandoje tupėjo puikus kolis, žvelgdamas į ją rimtomis rudomis akimis ir vizgindamas uodegą.

– O, koks mielas šuo! – Glorija užbėgo laipteliais, atsargiai priėjo prie šuns ir jį paglostė. – Čia man, tėveli?

Pasirodė motina ir tarė:

– Taip, Glorija, tau. Argi ne gražuolis? Minkštas ir gau-ruotas. Ir labai draugiškas. Jam patinka mažos mergaitės.

– Jis moka žaisti?

– Be abejo. Jis moka visokių triukų. Nori, kad parodytų?

– Žinoma. Noriu, kad ir Robis pamatytų. Robi! – Ji dvejojama stabtelėjo ir suraukė antakius. – Man atrodo, kad jis iš savo kambario neišeina, nes supyko, kam nepasiėmiau jo į regbalsį. Tėti, turėsi jam viską paaiškinti. Manim jis turbūt netikės, bet žino, kad jeigu sakai tu, tai taip ir yra.

Vestonas timptelėjo lūpą. Pažvelgė į žmoną, tačiau ji nusuko žvilgsnį.

Glorija staiga apsigrėžė ir nustraksėjo laiptais žemyn, šaukdama:

– Robi! Ateik pasižiūrėti, ką man padovanojo mama su tėčiu. Šunį.

Po minutės ji grįžo – išsigandusi mergytė.

– Mama, Robio kambaryje nėra. Kur jis?

Atsakymo nesulaukė. Džordžas Vestonas kostelėjo ir staiga susidomėjo danguje plaukiančiu debesimi.

Glorijos balsas virpėjo, ji tuojau apsiverks.

– Kur Robis, mama?

Ponia Veston atsisėdo ir švelniai prisitraukusi dukterį paaiškino:

– Nenusimink, Glorija. Man atrodo, Robis iškeliavo.

– *Iškeliavo?* Kur? Kur jis iškeliavo, mama?

– Kas žino, brangioji? Tiesiog išėjo. Mes jo ieškojome, ieškojome, ieškojome, bet neradome.

– Nori pasakyti, jis niekada negrįš? – Glorijos akyse siaubas.